

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא קא.

עין משפט
נר מצוה

חזן מן ההולאה. שהוא מוציא במסיקתו ובעצירתו: **שנעקרו בגושיהן.** עם הקרקע שסביבותיהן שיכולין לחיות על ידו פטורין מן הערלה כדמתן (עלה פ"א מ"ג) אילן שנעקר והסלע עמו אם יכול לחיות פטור ואם לאו חייב: **ולאחר שלש.** כלומר אפילו נעקרו בגושיהן

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

החזן מן ההוצאה: ששף נהר זיתיו: אמר עולא אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ולאחר שלש אבל בתוך שלש הכל של בעל הזיתים דאמר ליה אי את נטעת בתוך שלש מי הוה אכלת ולימא ליה אי אנא נמעי לאחר שלש הוה אכילנא ליה כוליה השתא ⁶קאכלת פלגא בהדאי אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש בלא שנו אלא שנעקרו בגושיהן ובתוך שלש אבל לאחר שלש הכל לבעל הקרקע דאמר ליה אי אנא נמעי לאחר שלש מי לא הוה אכילנא ליה כוליה ולימא ליה אי את נטעת בתוך שלש לא הוה אכלת השתא קא אכלת בהדאי משום דאמר ליה אי אנא נמעי הוה קטני וזרענא תחותיהו סילקא וירקא תנא אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו מאי טעמא אמר רבי יוחנן משום ישוב ארץ ישראל אמר ר' ירמיה כגון דא צריכא רבה תנן התם ⁷ר' יהודה אומר ⁸המקבל שדה אבותיו מן הנכרי מעשר ונותן לו סברוה מאי שדה אבותיו ארץ ישראל ואמאי קרו לה שדה אבותיו שדה אברהם יצחק ויעקב וקסבר ⁹האין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל כחוכר דמי מה חוכר בין עבד ובין לא עבד בעי עשורי ומיתן ליה דכי פורע חובתו דמי אף מקבל נמי כי פורע חובתו דמי מעשר ונותן לו א"ל רב כהנא לרב פפי ואמרי לה לרב זביר אלא הא דתניא רבי יהודה אומר המקבל שדה אבותיו ממציק נכרי מעשר ונותן לו מאי איריא מציק אפילו אין מציק נמי אלא לעולם ¹⁰יש קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר ומקבל לאו כחוכר דמי ומאי שדה אבותיו שדה אבותיו ממש ולדידיה הוא דקנסוה רבנן דאידי דחביבא עליה לא מנינע בהכי מלקבלה למתנה וטפי על שאר ארסיין את המעשר והכי ונתן מקבל ליה: **אלא איניש דעלמא.** אי רמיית עליה לעשורי לא מקבל לה לא קנסוה רבנן: **ולדידיה מאי טעמא קנסוהו.** מה חטא שקנסוהו: **דכי שמהא ברה צידו.** שיחור ויקנה מתוך שיקשה עליו המעשר יטרח ויוסיף הדמים ויסלק הנכרי ממנה. ברה צדורה ומוחזקת: **א"ר ירמיה וכו'.** ומשום הכי נקט ליה הכא דלמיא להך דלעיל: **ונטעה.** אילנות: **ידו על הפסחונה.** אם השבח יתר על הולאה יש לו הולאה ואם הולאה יתירה על השבח אין לו אלא שבח: **בשדה העשויה לנטעה.** אילנות שיפה לאילן יותר מורעים איתא דשמואל: **לא צעינא.** איני חפץ בנטיעתה שדה לכן היתה לי: **גליס אדעתך דניחא לך.** ועשייתה שדה העשויה ליטע וידו על העלוונה הוא כשאר שתלי העיר כמנהג המדינה: **הוא דאמר.** רב נחמן: **כי האי סגא.** דאמר לא נחלקו בית הלל בדבר כר"ש בן אלעזר: **בבית**

שנעקרו בגושיהן. ואן נקט הכי משום תוך שלש דל"כ הוה ערלה: **ול"ימא** ליה אי אנא נמעי לאחר שלש הוה אכילנא כו'. והיינו קונה נטיעות קטנות דמנים מועטין ולאחר שלש היו נעשות גדולות וטוענין פירות כיתים שלך ומאחר שלש עשימי כן אלא הנחמי זיתים שלך בקרקעי פשיטא שלא הנחמי לענת שתאכל עמי אחר שלש א"כ אוכל גם אני עמך תוך שלש הוהיל וכן גם אמה הנחמס לענת כן בקרקעי: **ואם** אמר הלה זיתי אני נוטל אין שומעין לו. אלא ישארו הזיתים שם אע"פ שלאחר ג' הכל של בעל הקרקע ובעל הקרקע יתן דמי הזיתים כמו ששויס למכור לנטיעות ולא כגו דדמי עזיס ששרי לעשות פירות הן עומדין:

סברוה מאי שדה אבותיו כו'. וקסבר אין קנין ומקבל כחוכר ¹¹נראה לר"י לפרש משום דקסבר אין קנין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר ובחוכר מן הדין צריך לעשר שלא יהא פורע חובו במעשר דלאמר ¹²הרי שאנס הש"ך את גורנו אם בחובו צריך לעשר אכל ת"ק דרבי יהודה דלאמר החוכר שדה מן הנכרי מעשר ונותן לו רבי יהודה אומר אף המקבל ממניק כו' סבר יש קנין ולכן אין להחמיר במקבל אלא דוקא בחוכר החמירו מדרבנן כמו שחייבו לעשר מדרבנן את הלוקח מן הנכרי דלאמרין בהקומץ רבה (מנחות 97 נא). וס' ד"ה קסבר) גזי ר' שמעון שזרי למ"ד יש קנין והא ¹³דמתן צהשולח (גיטין 97 נא: וס' הארסיין והסחירין כולם פטורין מן המעשר ומשמע דאפילו חלקו של חוכר פטור איכא לאוקמי בסוריא כדמשני התם (דף נא). אמשינות טובא ואפילו חוכר פטור שם כמו בחוזה לארץ דבלא שמעתמי צריך לאוקמי התם בסוריא כיון דפטור אפילו חלקו של ישראל דלא תיקשי הויא דמנחות ומה שהוצרך ר' יהודה להוכיח שדה אבותיו אע"ג דת"ק נמי איירי דוקא בצדק כדפרטיט דבחוזה לארץ אפילו חוכר פטור הכי קאמר ליה ר' יהודה לת"ק כיון דבא"י קיימינן ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר דאין קנין דאכתי שדה אבותיו חסוב ולמאי דקאמר לעולם יש קנין ולכן אין ראוי להחמיר במקבל כמו בחוכר לפי זה לא פליג רבי יהודה לת"ק אלא מוסיף דאף בחוכר כן נראה לר"י לפרש דמקבל כחוכר או לאו כחוכר דמי תלי צ"ש קנין ואין קנין ועיקר ור"ת פירש צע"א ודומק: **כ"ד שתהא ברה בידו.** פ"י שמהא צדורה צידו שעל ידי שילטתך לעשר אף חלקו של נכרי והיא חביבה צעיניו ולא יימנה ומתוך שיקשה עליו הולאה המעשר יטרח לחזר על הנכרי לזקחה הימנו אכל ישראל אחר אם נחייבנו לעשר אף מחלק הנכרי ימנה מלקבל דאין חביבה צעיניו ר"ח גריס שמהא צורה להכי קנסו את היורש שיעשר את חלק הנכרי כדי שיניח מלקבלה וכיון שמהא צורה ציד הנכרי שלא ירצו לקבלה הימנו ע"י כן ימכרנה לישראל דמנים מועטין שלא נתן עליה כלום אלא בגזילה צאתה לידו ולכן לא יהיה רגיל עוד לגזול אכל אחר לא הוצרכו לקנות ולעשר דבלאו הכי שומע לנו מלקבלו אכל יורש דמצינה ליה לא תועיל אזהרה:

א) ג"כ תאכל פלגא וכן לקמן. ר"ל ט' דמאי פ"י (מ"ב, א) [אף] ר"ל ט' [גיטין מ. מנחות לא. כבודות יא: א] (ס' [סס] ו) כבודות ט. ע"ש, (ו) נכרות ט. וש"נ, (ח) וסופתא צ"ק פ"י וע"ש חו"ט דמכורי ספ"ח, ט) גמ"ל טס"פ: ינחא, י) [גיטין מד. חולין קלא, א] (ס' צ"ל דמניא,

גליון הש"ס

רש"י ד"ה יש קנין ואי נמי כו'. נקטן זה הנדבס דף פב ע"ב ומאי איי להפר לפירוש הרא"ש שם:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שנעקרו בגושיהן נקט טו. כי"ב אכל הרמב"ם כחז דבלא גושיהן הבל לבעל הקרקע ועסקמי' וכו': [ב] שם ד"ה סברוה נראה כו'. כי"ב ורמב"ם וש"ע כחזו כפי רש"י:

מוסף רש"י

אין קנין לנכרי בארץ ישראל. אם קנה עובד כוכבים קרקע בארץ, אין קנינו קניי להפקיעה מקדושתה שלא תחייב במעשר, ישראל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מד.) וידו על התחובנה. לטוב הילאה כשיעור שנה (בבבבות ט. ב.)